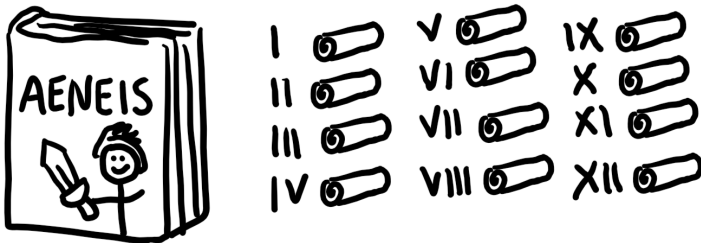

BONUS STORIES

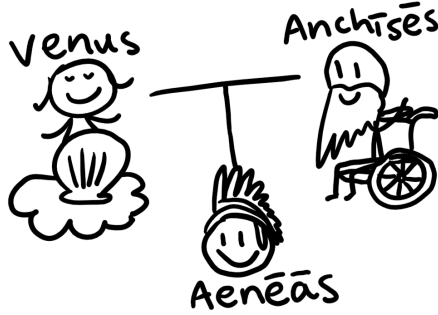
Quid accidit ante Aenēidos librum quartum?

Mox legēmus librum quartum Aenēidos. Sed quid est ‘Aenēis’? ‘Aenēis’ est longum carmen dē virō nōmine Aenēā. Sunt duodecim librī Aenēidos, nam carmen longum est. Poēta Vergilius id scrīpsit, sed mortuus est antequam perfēcit. Aenēis tamen pulcherrimum et splendidissimum carmen est.

Sed antequam hunc librum legimus, audiāmus fābulam Aenēae quam multī Rōmānī nōverant.

BONUS STORIES

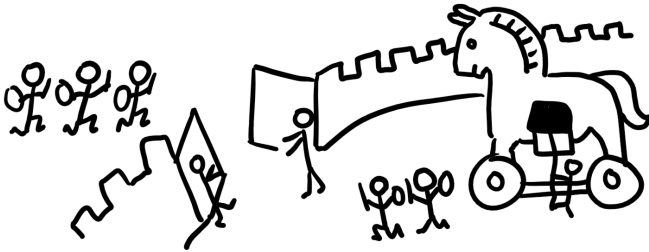

Ōlim erat fortis vir nōmine Aenēās. Aenēās Trojānus erat: in urbe Trojā nātus est. Māter ejus erat Venus, dea amōris, et pater ejus erat Anchisēs, vir nōbilis ā sanguine rēgum Trojānōrum nātus. Nōbile et dīvinum erat genus Aenēae.

Ōlim Paris, Trojānus prīnceps, uxōrem Menelāi amāvit et cēpit. Haec uxor erat Helena, pulcherrima fēmina in tōtō mundō. Vir ejus, Menelāus, rēx Graecus erat quī in urbe Spartā regēbat.

Uxōre ablātā, Menelāus irātus ad frātremsuum, Agamemnonem, accēdit. Agamemnon erat rēx Mycēnārum, urbis maximae in tōtā Graeciā. Agamemnon irātus erat quod Paris, Trojānus prīnceps, frātris uxōrem cēperat. Itaque omnēs prīncipēs Graecōs convocāvit ad bellum in Trojānōs parandum.

Bellum longissimum erat. Decem annōs Trojānī et Graecī bellum gerēbant. Aenēās saepe pugnāvit prō patriā suā; fortis dux erat.

Tandem cecidit urbs Troja cum Graecī equum ligneum aedificāvissent et simulāvissent sē discessisse. Trojānī enim equum ligneum in urbem dūxērunt. Deinde, aliī Graecī ex equō nocte exiērunt et portās Trojae aperuērunt, aliī Graecī in urbem cucurrērunt Trojānōsque oppugnāvērunt. Mox tōta urbs capta est.

Dum Aenēās dormiēbat, imāgō Hectoris mortuī eī appāruit et jussit eum urbem cum familiā relinquere novamque urbem in aliā

BONUS STORIES

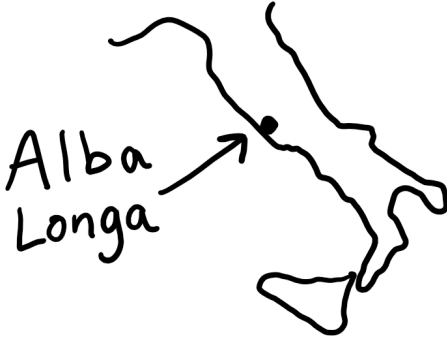
terrā condere. Aenēās ex urbe effūgit cum parvō filiō Ascaniō et patre Anchīsā, sed ēheu! Uxor ejus, nōmine Creūsa, mortua est dum Aenēās et aliī ex urbe fugiēbant.

Deinde, Aenēās dūxit Trojānōs, quī Trojā effūgerant, ad aliquās nāvēs, et factus est dux eōrum. Trojānī diū nāvīgābant circum omnia maria, terram quaerēns ubi novam urbem condere possent.

Aenēās erat pius vir, nam colēbat deōs, amābat patriam, et cūrābat familiam suam. 'Pius vir' est vir quī officia perficit prō deīs, patriā, familiāque. Deī saepe monēbant Aenēān quid facere dēberet; Aenēās saepe sacrificia deīs faciēbat. Sīc est Rōmāna religiō: hominēs deōs colunt ut deī sibi fāvērent; deī hominēs piōs juvāre solent. Sī tamen fāta prohibent, deī nōn possunt hominēs juvāre. Nam nūllus deus potest fātis obstāre. Nēmō potest fātis obstāre.

Fāta autem nōn regunt omnēs rēs: exemplī grātiā, sī vir pullum occīdit, pullusne fātis mortuus est? Dubium est. Sī autem vir magnum rēgem occīdit, fortasse rēx fātis mortuus est. Fāta cōstituērunt necesse esse Trojam cadere, itaque cecidit Troja; nēmō potuit Trojam servāre. Sed quandō et quōmodo Troja caderet, fāta nōn praedīxērunt. Nōn omnia praedīcunt fāta.

Fāta Aenēae erant haec: novam urbem in Ītaliā condere, nōmine Lāvīnium. Et fāta filiī Aenēae, Ascaniī, erant urbem nōmine Albam Longam condere. Alba Longa erat urbs antiq̄ior quam Rōma; Rōmulus et aliī rēgēs Rōmānī ortī sunt ab hāc urbe. Sīc Aenēas factus est conditor Rōmānī populī.

Sed quamquam fāta ejus erant condere novam urbem, nōn facile erat. Difficile erat Aenēae fāta sequī, nam saepissimē Jūnō, dea potēns, Aenēae Trojānisque obstābat. Cūr tam ōderat Jūnō Trojānōs? Multās causās habēbat, haec autem causa maxima erat: Jūnō valdē amābat urbem Karthāginem, quae est in Āfricā. Sed fāta cōstituerant Rōmānōs hanc urbem dēlētūrōs esse.

Jūnō sibi dīxit, ‘Sī Aenēas Lāvīnium condiderit (et filiū ejus Albam Longam condiderit), ōlim Rōmānī ab Ītaliā surgent et Karthāginem oppugnābunt. Heu, pulchram urbem meam!’

Jūnō nōn potuit fāta mūtāre, nam quae fāta dīcunt mūtārī nōn possunt, neque ā mortālibus neque ā deīs immortālibus. Sed irāta erat Jūnō, irātissima quidem; multum eī displicuit suam cārissimam urbem dēlērī vidēre. Itaque saepissimē Jūnō Aenēae obstābat et tempestātēs et malās deās in eum mittēbat.

Quam difficile erat Aenēae ad Ītaliā advenīre et novam urbem condere!

Quōdam diē, cum Trojānī ā Siciliā nāvīgārent ac tandem ad Ītaliā accēderent, Jūnō in eōs tempestātem mīsit. Tempestās eōs pepulit ad Āfricā et ad litora Karthāginis. Karthāginem ingressus, Aenēās Dīdōnī occurrit, rēginae Karthāginis. Dīdō eum benignē accēpit—quod nārrātum est in librō prīmō Aenēidos. Et rēgina eum rogāvit ut nārrāret quōmodo Troja cecidisset, et quid fēcissent Trojānī post cāsū Trojae. Trojae cāsus in librō secundō Aenēidos nārrātus est, et longum iter Trojānōrum in librō tertio Aenēidos nārrātum est.

Nunc, in hōc librō quartō, amor et mors Dīdōnis nārrantur.

Anteā, in librō prīmō, Venus Cupīdinem ad Dīdōnem mīserat ut ignem amōris in eam īnspīrāret. Dīdō coācta est amāre Aenēān, hospitem suum. Venus, māter Aenēae et Cupīdinis, timēbat nē Jūnō animum Dīdōnis mūtāret ut hostis esset Trojānīs. Nihil cūrāvit Venus dē vītā vel fortunā Dīdōnis; modo salutem Aenēae servāre cupiēbat.

Heu, īnfēlicem Dīdōnem! Miseram Dīdōnem! Nēmō potest deīs resistere. Sed nescit Dīdō Cupīdinem in sē ignem amōris īnspīrāvisse: putat sē amāre suā sponte! Aenēās tamen scit fāta sua. Quid faciet Aenēās? Num Aenēās contrā fāta amōrem sequētur? Legāmus et videāmus!

Dīdō et Sychaeus

Ōlim erat urbs antīqua nōmine Tyros. Tyrī habitābant Pygmaliōn, Dīdō et Sychaeus. Pygmaliōn fuit filius rēgis, et ipse rēx factus est cum pater mortuus est. Ejus soror erat Dīdō, filia rēgis. Sychaeus, vir Dīdōnis, dīvitissimus erat. Sychaeus etiam dīvitior quam rēx Pygmaliōn erat.

Dīdō et Sychaeus laetī erant et inter sē valdē amābant. Sed Pygmaliōn nōn laetus erat; aurum Sychaeī valdē cupīvit. Pygmaliōn avārus erat.

Ōlim Sychaeus domī sacrificium faciēbat, ante ārās stāns, cum subitō Pygmaliōn eum oppugnāvit. Nōn sicut fortis vir eum oppugnāvit, sed subitō eum incautum oppugnāvit. In mediō pectore gladiō eum trānsfixit. Sychaeus, sacrificium faciēns, in ārās cecidit: mortuus jam est. Sanguis ejus ubique erat—etiam in ārīs, et in Penātibus, in locō ubi sacrificium faciēbat. Nefās erat!

Sychaeō mortuō Pygmaliōn spērāvit ejus aurum capere. Sed Sychaeus aurum in terrā cēlāverat neque ūllī dīxerat ubi cēlātum esset. Pygmaliōn igitur nōn poterat aurum invenīre. Intereā, Pygmaliōn corpus Sychaeī cēlāvit et dīxit omnibus eum abiisse, eum aegrōtāre, eum nōn posse hospitēs accipere, eī dormiendum esse, et cētera.

Dīdō ānxia erat. Nesciēbat ubi vir ejus esset. Diū virum quaerēbat sed eum invenīre nōn poterat. Quādam nocte, in somnō, imāgō Sychaeī Dīdōnī appāruit et,

‘Mea cārissima uxor,’ inquit, ‘dēsine mē quaerere. Mortuus sum, crūdēliter occīsus ā tuō frātre, Pygmaliōne. Ecce, hoc vulnus quod vidēs in meō pectore tuus frāter mihi dedit. Vir avārissimus est tuus frāter. Mox tē rogābit ubi aurum meum sit. Timeō nē Pygmaliōn tibi mala faciat, meum aurum quaerēns. Tibi ostendam ubi aurum sit: ecce, vidēsne illam arborem, altam et veterem? In terrā sub illā arbore aurum invenīēs. Ī nunc; fuge tuum frātre; convocā amīcōs quibus crēdere potes, cape aurum et clam id portā in nāvēs. Deinde nāvīgā ad novam terram et novam urbem conde. Ibi tūta eris. Valē, cāra uxor. Tē amō.’

Imāgō Sychaeī ēvānuvit, nec Dīdō umquam posteā Sychaeum vīdit, dum vīvēbat.

BONUS STORIES

Dīdō celeriter cōnsilium perfēcit; nāvēs parāvit; amīcōs convocāvit; ad terram novam nāvīgāvit.

Et fēcit hoc sacrum vōtum:

‘Ō conjūnx, cāre Sychaeae, etiam mortuus tū mē amās! Et ego tē mortuum semper amābō. Ōlim tē vidēbō in terrā mortuōrum, in Orcō. Illā diē, laeta tē iterum vidēbō. Heu, sed illa diēs nōn est hodiē. Dum autem vīvō, sōla manēbō. Tū sōlus semper fuistī meus conjūnx, et semper eris.’

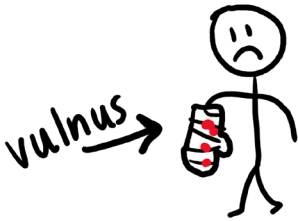
Sic Dīdō jūrāvit sē sōlam, sine virō, mānsūram esse, et sacrum vōtum fēcit.

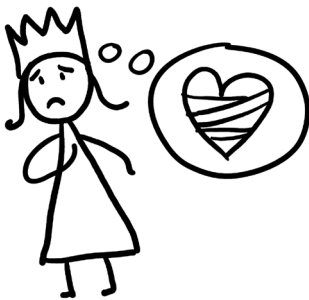
CAPUT I

Caecus Ignis

I.1 versūs 1-5

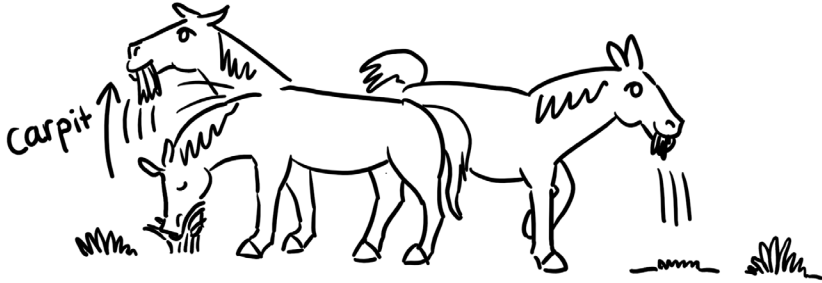
Ecce, **vulnus**.

Rēgīna amōre **vulnerāta** (=saucia) est.

Māter avis suōs pullōs **alit**. ‘**Alit**’ significat ‘cibum dat et amat.’

Equī herbam **carpunt** et edunt.

Gradus Prīmus (I.1.1)

Dīdō sōla est.

Aenēās fābulam dē cāsū Trojae et dē itinere Trojānōrum
jam cōnfēcit.

Cēna cōnfecta est et omnēs abiērunt dormītum.

Nox est.

Sed Dīdō dormīre nōn potest.

Rēgīna, quae diū vulnerāta est amōre,
sōla manet in cubiculō.

Vulnus suum alit, dum ignī amōris ārdet.

Amor eam carpit et edit, sicut animālia herbam carpunt et edunt.

Sed nēmō videt ignem Dīdōnis amōris.

In animō Dīdōnis Aenēās saepe recurrit, nam fortis et nōbilis est.

Dīdō vultum verbaque Aenēae in animō videt et audit,

nec potest quiētem capere,

nam magnā cūrā tenētur.

Gradus Secundus (I.1.2)

Sed rēgīna, jamdūdum gravī cūrā vulnerāta,
vulnus alit sanguine, et ignī carpitur.

Nēmō potest vidēre hunc ignem: ignis caecus est.

Virtūs Aenēae in animō multum recurrit,

et honor gentis ejus multum recurrit in animō;

vultus verbaque Aenēae haerent īnfixī in pectore Dīdōnis,
nec cūra placidam quiētem corporī ejus dat.

Gradus Tertius (I.1.3)

At rēgīna, jamdūdum gravī cūrā saucia,
vulnus alit vēnīs et caecō ignī carpitur.
Virtūs virī in animō multa recursat,
et gentis honōs multus recursat;
vultūs verbaque haerent īnfixī pectore,
nec cūra placidam quiētem membrīs dat.

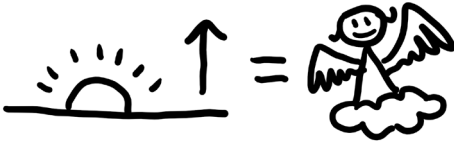
VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 1-5

At rēgīna gravī jamdūdum saucia cūrā
vulnus alit vēnīs et caecō carpitur ignī.
Multa virī virtūs animō multusque recursat
gentis honōs; haerent īnfixī pectore vultūs
verbaque nec placidam membrīs dat cūra quiētem.

I.2 versūs 6-9

Ecce, sol oritur.

Ortus sōlis est 'Aurōra', et Aurōra est dea quae prīmam lūcem
diēi indūcit.

Aurōra lampadem portat et terrās illūminat.

Gradus Prīmus (I.2.1)

Posteā, dea Aurōra terrās lūce sōlis illūminābat,
et umbram dē caelō remōverat,
ubi īnsāna Dīdō sorōrī dīxit:
‘Anna, soror, ānxia sum nec possum dormīre!’

Gradus Secundus (I.2.2)

Posteā Aurōra terrās illūminābat lampade Phoebī,
(Phoebus, vel Apollō, est deus sōlis)
hūmidamque umbram dē caelō remōverat,
ubi īnsāna Dīdō haec verba dīxit sorōrī Annae,
quae sorōrem Dīdōnem valdē amābat et cum eā saepe
cōnsentiēbat.
Dīdō, ‘Anna, soror,’ inquit, ‘quae mala somnia mē ānxiam terrent!’

Gradus Tertius (I.2.3)

Postera Aurōra terrās lūstrābat Phoebēā lampade
ūmentemque umbram polō dīmōverat,
cum sic [Dīdō], male sāna, adloquitur ūnanimam sorōrem:
‘Anna soror, quae īnsomnia mē suspēnsam terrent!’

VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 6-9

Postera Phoebēā lūstrābat lampade terrās
ūmentemque Aurōra polō dīmōverat umbram,
cum sic ūnanimam adloquitur male sāna sorōrem:
‘Anna soror, quae mē suspēnsam īnsomnia terrent!’

I.3 versūs 10-14

Aenēās habet pulchrum ōs, pulchrum **pectus**, et pulchra **arma**.

Aenēās **jactātus est fātis**.

Gradus Prīmus (I.3.1)

Dīdō: ‘Quis est hic novus vir quī ad domum meam vēnit?
Ō, quam pulchra sunt ejus verba, et quam fortis est hic vir!
Fortis est et bene armātus.
Crēdō eum filium esse deōrum
nam ille nōn timidus est, sed fortis est,
et filiū deōrum nōn timidī sunt.
Ēheu, quam multum ille jactātus est fātis!
Quantīs bellīs, quantīs pugnīs aderat, dē quibus canēbat!’

Gradus Secundus (I.3.2)

‘Quis est hic novus hospes quī ad nostram domum pervēnit?
Ō, quam bene loquitur,
quam fortis est ille, pectore et armīs!
Crēdō eum nātum esse ā deīs.
Timor enim animōs ignōbilēs indicat.
Heu, quam jactātus ille est fātis!
Quae bella passus est, dē quibus canēbat!’

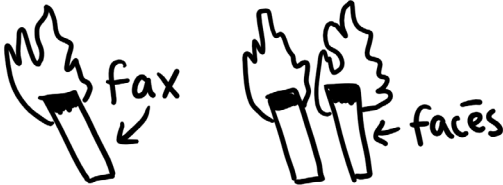
Gradus Tertius (I.3.3)

‘Quis hic novus hospes nostrīs sēdibus successit,
 quem ōre sēsē ferēns,
 quam fortī pectore et armīs [sē ferēns]!
 Crēdō equidem, nec vāna [est] fidēs,
 genus [ejus] esse deōrum.
 Timor arguit dēgenerēs animōs.
 Heu, quibus fātīs ille jactātus [est]!
 Quae bella exhausta canēbat!’

VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 10-14

‘Quis novus hic nostrīs successit sēdibus hospes,
 quem sēsē ōre ferēns, quam fortī pectore et armīs!
 Crēdō equidem, nec vāna fidēs, genus esse deōrum.
 Dēgenerēs animōs timor arguit. Heu, quibus ille
 jactātus fātīs! Quae bella exhausta canēbat!’

I.4 versūs 15-19

Ecce, **fax**. **Facēs** sunt signa mātirimōnīi, nam amor
 ārdet sicut **fax**.

Ecce, **thalamus**, vel lectus. **Thalamī** sunt signa mātirimōnīi,
 quod duo hominēs in ūnō lectō dormiunt.

Ecce, **vīnculum**. **Vīncula** sunt signa mātrimōniī, quod **vīncula** **jungunt** duōs hominēs.

Gradus Prīmus (I.4.1)

Dīdō: ‘Nōlō mē jungere alicuī in mātrimōniō.
Id fīxum et immōtum est mihi in meō animō.
Nam prīmus vir quem amāvī mē miseram reliquit morte suō.
Mē taedet mātrimōniī!
Sī nōn cōstituissem nē uxor iterum essem,
fortasse potuissem facere hunc ūnum errōrem et amāre
hunc virum.’

Gradus Secundus (I.4.2)

‘Sī nōn manēret fīxum et immōtum mihi in meō animō
nē mē cui (<alicuī) jungerem vinculis mātrimōniī,
postquam prīmus vir quem amāvī mē dēseruit morte suō,
sī mē nōn taedisset thalamī mātrimōniī et facis
(<fax) mātrimōniī,
fortasse potuissem huic ūnī culpae succumbere.’

Gradus Tertius (I.4.3)

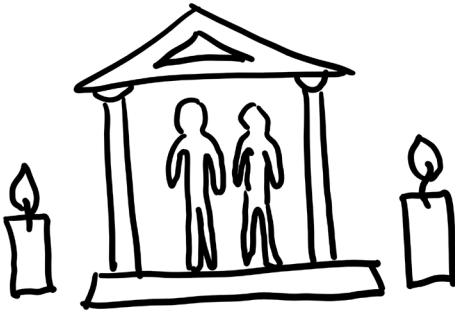
‘Sī nōn sedēret fīxum immōtumque mihi animō
nē vellem mē sociāre cui vinclo jugālī,
postquam prīmus amor [mē] dēceptam morte fefellit;¹
sī thalamī taedaeque nōn pertaesum fuisset,
forsan potuī huic ūnī culpae succumbere.’

¹ Dīdō nōn dicit suum virum sē dēcēpisse aut fefellisse; haec eadem verba in sepulchrīs saepe inscripta sunt, et dēmōnstrant dolōrem maximum.

VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 15-19

‘Sī mihi nōn animō fixum immōtumque sedēret
nē cui mē vinclō vellem sociāre jugālī,
postquam prīmus amor dēceptam morte fefellit;
sī nōn pertaesum thalamī taedaeque fuisset,
huic ūnī forsan potuī succumbere culpaē.’

I.5 versūs 20-23

Ecce, **penātēs**. **Penātēs** sunt statuae deōrum quī domum dēfendunt. Hī deī familiam dēfendunt, sī familia eōs colunt.

Ēheu! **Penātēs sparsī sunt** sanguine hūmānō! Nefās est!

Gradus Prīmus (I.5.1)

Dīdō: ‘Ō Anna, audī mē, nam volō tēcum loquī.
Postquam Pygmalīōn Sychaeum (meum miserum virum) occīdit
et sanguinem frātris sparsit in penātēs,
hic vir (Aenēas) sōlus mē affēcit.